

Het 3de Bataljon Parachutisten in Afrika: de vorming van het 323ste Bataljon Commando van de Democratische Republiek Congo

LUC LECLERCQ

De loopbaan van luitenant-kolonel stafbrevethouder Luc Leclercq, alumnus van de Führungsakademie der Bundeswehr, volgt de operationele rode lijn. Deze voert hem via verschillende sleutelfuncties als paracommando en in de schoot van het HQ Eurocorps langs Kosovo en Afghanistan tot in Afrika. Sinds maart 2012 beveelt hij het 3de Bataljon Parachutisten.

« La voie du succès est parsemée d'embûches » : telle est sans doute l'expression la plus appropriée pour résumer la formation du 323e bataillon commando des unités de réaction rapide de la RDC. Celui qui remporte une victoire malgré les difficultés rencontrées n'en a que plus de mérite. Or, force est de constater que les bataillons déjà formés dans le passé par la Belgique font la différence sur le terrain, bénéficient de l'approbation de la communauté internationale et constituent un facteur de motivation au sein des forces armées de la République démocratique du Congo. La Belgique n'a jamais cessé d'occuper une place de premier plan sur le continent africain ; ne pas comprendre cela, c'est nier la réalité du terrain.

Het 3de Bataljon Parachutisten (3 Para) werd eind 2012 als pilooteenheid aangewezen om in te staan voor de vorming van het 323ste Bataljon Commando van de reguliere Congolese strijdkrachten. 3 Para trad hiermee in de voetsporen

van het 1ste Bataljon Parachutisten (1 Para) en 2de Bataljon Commando (2 Cdo). In het kader van de Belgische militaire samenwerkingsakkoorden met de Democratische Republiek Congo hadden die twee Belgische bataljons namelijk al in 2009 en 2011 het 321ste en het 322ste bataljon van de snelle-interventiemacht (unité de réaction rapide – URR) van de DRC opgeleid. Naast de vorming van een brigade voor snelle interventie (bestaande uit drie bataljons Commando en een hoofdkwartier) bevatten de Belgisch-Congolese samenwerkingsakkoorden ook een pijler “ontwikkelingssamenwerking”. Concreet ondersteunt een Belgisch geniedetachment de bouw van logementsblokken en sanitaire installaties voor de gezinnen van de gevormde URR-militairen.

Op politiek-militair niveau wordt in nauwe samenwerking met het kabinet van de Minister van Defensie het referentiekader van de opdracht uitgetekend door het stafdepartement Strategie. Het operationele niveau wordt gecoördineerd en opgevolgd door de afdeling Defence Diplomacy van het stafdepartement Operaties en Training. Voor de coördinatie en opvolging ter plaatse ten slotte zorgt de Belgische defensieattaché in Kinshasa samen met de cel Programme de Partenariat militaire waarover hij beschikt.

Het begin van de vorming van het 323ste Bataljon URR was oorspronkelijk gepland in oktober 2013. Bij een bezoek van minister Reynders aan Kinshasa in het najaar van 2012 vroegen de Congolese autoriteiten echter dat de opdracht al in april 2013 van start zou gaan. Daardoor kwam 3 Para in een stroomversnelling van activiteiten terecht waaraan pas begin december vorig jaar een einde kwam.

DE THEORIE ...

Conceptueel is de vorming opgesplitst in drie opeenvolgende modules met een duur van respectievelijk zes, tien en vier weken. Tijdens de eerste module ligt de nadruk op de overdracht van kennis. Soldaten en kader worden hierbij apart opgeleid. In de tweede module daarentegen worden beide categorieën in tactische entiteiten gestructureerd om bij dag en bij nacht de theorie in praktijk te brengen tot op de echelon van de compagnie. De laatste module omvat de procedures voor speciale operaties (raid, hinderlaag, nemen en houden, contact met een partizaan, zonecontrole, ...) en wordt afgesloten met een syntheseoefening in bataljonsverband. De te bereiken *end state* is immers een structureel werkbaar bataljon waarvan het voltallige personeel commandogevormd is. Dat houdt in dat niet alleen de basisfuncties op het niveau van de soldaat, maar ook de diverse staf-en commandofuncties van het bataljon ingevuld zijn.

© 3 Para

Dagelijkse vlaggegroet.

... EN DE PRAKTIJK

Na een weliswaar moeizaam nationaal politiek beslissingsproces werd eind april 2013 het gros van het detachement module 1 uiteindelijk ontplooid richting Kindu, de hoofdstad van de provincie Maniema en tegelijkertijd de thuisbasis van het Congolese opleidingsbataljon. Tegen de afspraken in meldden de eerste rekruten zich pas na het nodige aandringen en dus met enkele weken vertraging aan.

Alhoewel voorafgaandelijk aan de vorming in de rekruteringscentra van Kamina, Mura en Lokandu een eerste selectie werd uitgevoerd, bleken uiteindelijk alle kandidaat-commando's evenwel uit het rekruteringscentrum van Lokandu te komen en hadden de meesten geen enkele screening ondergaan. Ongeveer een vierde van de kandidaten was dan ook zo slecht eraan toe (medisch en/of fysiek) dat de opleiding amper een drietal weken na de aanvang noodgedwongen opgeschort moest worden. Doorgaan met de opleiding van rekruten die onder andere aan ondervoeding en bloedarmoede leden, was immers geen haalbare kaart.

Dit waren echter niet de enige redenen voor die drastische en diplomatiek ingrijpende maatregel. Bijkomende beoordelingsfactoren die ertoe leidden om de opleiding te onderbreken, waren het gebrek aan Congolees medisch materieel en medisch gevormd personeel, de onvoldoende financiële armslag om de rekruten drie maaltijden per dag aan te bieden en bovenal de afwezigheid van kaderpersoneel. Vooral dat laatste werd uiteindelijk de showstopper: zonder kader konden we de *end state* nu eenmaal onmogelijk bereiken.

DE VORMING VAN 323 URR: FACTS AND FIGURES

Via alle mogelijke kanalen werd op de Congolese autoriteiten de nodige politiek-militaire druk uitgeoefend zodat voor de meeste knelpunten een aanvaardbare oplossing uit de bus kwam. Na het inlassen van een volledige maand van basistrainingsactiviteiten kon op 1 juli dan ook de draad van de vorming terug worden opgepakt.

Het starteffectief van 823 Congolese rekruten fluctueerde dagelijks – en dit in beide richtingen. Uiteindelijk hebben meer dan 1300 rekruten op een gegeven moment aan de vorming of een gedeelte ervan deelgenomen. Slechts 677 onder hen haalden eind november 2013, zeven maanden na de ontplooiing van de eerste elementen van het vormingsdetachement, de eindmeet. Een honderdtal kaderleden behoorde tot de uitverkorenen.

De oorzaken van de schommelingen in het effectief waren hoofdzakelijk:

- de medische en fysieke toestand bij aankomst (± 300 rekruten werden binnen de eerste twee weken uit de vorming verwijderd);
- ongewettigde langdurige afwezigheid (wat zorgde voor een verlies van nog eens ± 200 rekruten);
- medische en/of fysieke problemen tijdens de opleiding (al dan niet te wijten aan de opleiding, goed voor een verlies van ± 150 rekruten);
- het niet-slagen voor de verschillende tests tijdens de vorming (± 50 rekruten).

Voor de uitvoering van de syntheseoefening in november besliste het stafdepartement Operaties en Training een bijkomende Belgische compagnie te ontplooiën. Dat bracht het totaal aantal Belgen dat deelgenomen heeft aan deze zending op 469 militairen, de elementen van de Luchtcomponent niet meegeteld. Bij die syntheseoefening in november waren meer dan 1000 militairen betrokken, onder wie 275 Belgen. De facto was dit het grootste Belgische de-

tachment dat in het buitenland aanwezig was. Gelet op de omgeving en het inherent risico verbonden aan de uit te voeren activiteiten, kreeg het dan ook absolute prioriteit inzake medische steun.

Voor de Belgische militairen was de gemiddelde duur van de zending twee maanden. Een minderheid heeft meerdere modules aaneensluitend of met een tussentijdse periode in België uitgevoerd en een enkele uitzondering heeft de totaliteit van de zending op zijn actief staan.

LOONT DIT ALLES WEL DE MOEITE?

We kunnen niet om een aantal vaststellingen heen: de duur van de opleiding moest met meer dan een maand verlengd worden en de Congolese autoriteiten, die vragende partij waren om de vorming vroeger te beginnen, slaagden niet erin om de basisvoorwaarden correct in te vullen als puntje bij paaltje kwam. In deze tijden van budgettair patchwork is de hamvraag dan ook of de geleverde inspanningen in verhouding tot het geboekte resultaat staan.

Elementen van antwoord vinden we op verschillende echelons, die best allemaal overlopen worden.

Op politiek vlak spelen de strategische belangen van België en de perceptie ervan een onmiskenbare rol. We laten hierbij in het midden of deze belangen op overwegend politieke, geostrategische of economische leest geschoeid zijn. Feit is dat de Belgische aanwezigheid en betrokkenheid, dankzij –of ondanks– zijn koloniale verleden, van België op wereldpolitiek vlak een belangrijke, invloedrijke en bovenal bevoorrechte gesprekspartner maken in het gebied van de Grote Meren. Het valt verder op dat niet iedereen binnen ons nationale politieke bestel dezelfde mening toegedaan is, hieraan dezelfde prioriteit hecht of bereid is om hierin financieel tussen te komen. Anderzijds behoort de inzet van partijgebonden politiek voordeel tot de democratische spelregels. Dit kwam duidelijk tot uiting bij de moeizame goedkeuring van de vormingsopdracht. Dit doet echter geen afbreuk aan het hierboven aangehaalde strategische belang: de uitvoering van de vorming van de 323 URR is slechts de spreekwoordelijke pion op het schaakbord. In abstracto telt niet het spel, wel de spelers; maar eens de eerste pion verzet is, moet de rest volgen.

De invloed van het nationale belang in de regio op het optreden van Defensie is overduidelijk. De Belgische militaire aanwezigheid in de DRC ligt wel degelijk

in het verlengde van de internationale inspanningen ter bevordering van de vrede en stabiliteit in de regio. Dat neemt echter niet weg dat die aanwezigheid ook puur nationale belangen ten goede komt. Door de volatiliteit van de regio in combinatie met het politieke nationale belang ervan moet Defensie beschikken over een capaciteit die op korte termijn tussenbeide kan komen om die belangen te vrijwaren en zodoende te ondersteunen. Defensie moet daarom logischerwijs in de eerste plaats beschikken over eenheden die deze opdracht aankunnen. Daarnaast moeten die eenheden de kans krijgen de nodige expertise te verwerven om efficiënt te kunnen tussenkomen. Doctrinair zijn de paracommando-eenheden en de 15de Wing Luchttransport de bevoorrechte klanten om deze ervaring op te doen, al dan niet binnen een nationaal kader. De beslissing tot uitvoering van de vormingsopdracht 323 URR was met andere woorden een uitgelezen kans om deze kennis te verwerven. De toewijzing van de opdracht aan 3 Para was, na de inzet van 1 Para en 2 Cdo en los van de specificiteit van de te verstrekken vorming, een logische beslissing.

© 3 Para

Fysieke training in roadwork, stond dagelijks op het programma.

Los van de expertiseverwerving mag de politiek-militaire impact van de opdracht niet onderschat worden. Dit is een wezenlijk beoordelingsmoment. In deze context werd het uitsturen van een bijkomende compagnie van 3 Para voor trainingsdoel-einden tijdens de syntheseoefening terecht ter goedkeuring voorgelegd aan de politieke autoriteiten in Kinshasa. In België vervolgde het dossier ondertussen zijn politieke weg tot bij het kernkabinet. Bij wijze van anekdote dient vermeld te

worden dat de aanwezigheid van de Belgische paracommando's meermaals gelinkt werd aan een tussenkomst aan de zijde van de strijdkrachten van de DRC (het FARDC) tegen de M23-rebellen. Onnodig te zeggen dat ook de ad-hocbezoeken van Belgisch personeel aan de stellingen van het 321 URR en het 322 URR ten noorden van Goma aan de Rwandese zijde van de grens niet onopgemerkt bleven ...

Op operationeel en tactisch vlak heeft de vormingsopdracht van het 323 URR zowel de defensiestaf als de uitvoerende eenheden in omstandigheden geplaatst die een reële operationele inzet waardig zijn. De verschillende spelers in het proces werden geconfronteerd met de problemen en hun omvang enerzijds en met de oplossingen, hun impact en hun moeilijkheidsgraad anderzijds. Voor de defensiestaf is dit bij wijze van spreken dagelijkse kost, maar 3 Para waagde zich hiermee op sinds 2002 onbetreden terrein. Naast de ontegensprekelijke trainingswaarde voor het individu en het bataljon op professioneel vlak vormt het feit dat dit alles plaatsvond in een potentieel operatietoneel een absolute en onbetaalbare meerwaarde.

Een bijkomend effect dat expliciet vermeld moet worden, is het toegenomen aantal beroepsvrijwilligers dat zich kandidaat stelde voor de sociale promotie, als rechtstreeks gevolg van hun inzet als volwaardig hulponderrichter gedurende de vorming.

BESLUIT

De internationale erkenning en de door het 321ste en het 322ste behaalde successen op het terrein maken van de vorming van de URR-eenheden een succesverhaal dat ontegensprekelijk een positieve uitstraling op België in het algemeen en op Defensie in het bijzonder heeft.

Dat de Congolese autoriteiten erin slaagden de problemen bij het begin van de vorming uiteindelijk op te lossen, kan ook als een van de verwezenlijkingen van de opdracht aangehaald worden. Het staat in die zin vast dat de opdracht bijgedragen heeft tot een betere werking van de Congolese defensiestaf.

De vormingsopdracht 323-URR bevordert de expertiseverwerving in het vooruitzicht van een eventuele operationele inzet. Onder andere dankzij de deelname van de trainingscompagnie werd een zeer hoog trainingsrendement bereikt. Bovendien past de opdracht perfect in de internationale inspanningen die in de regio geleverd worden.

Ook al is Defensie perfect in staat een kostenanalyse van de opdracht uit te voeren, toch laat de politieke en militaire meerwaarde van de opdracht zich niet zomaar becijferen. Op het niveau van de uitvoerende eenheid is de balans van de opdracht uitermate positief en dit op alle echelons. De vraag of dit alles de moeite loont, kan naar mijn mening dan ook enkel met een volmondig “ja” beantwoord worden.

De positieve balans en de continuïteit zijn weliswaar geen verworven resultaat waarvan men zomaar kan uitgaan. Het welslagen van de opdracht is evenmin de exclusieve verdienste van de uitvoerende eenheid. België mag en kan in deze materie dus niet op zijn lauweren rusten en moet alles eraan doen om zijn bevoorrechte plaats onder de Afrikaanse sterrenhemel warm te houden.

Kernwoorden: URR, paracommando, DRC